

Vestfold og Telemark

FYLKESKOMMUNE

Arkivsak

21/10261-3

Saksbehandler

Marit Synnes Lindseth

Saksgang

Hovedutvalg for samferdsel

Fylkestinget

Møtedato

02.06.2021

15.06.2021

Bypakke Larvik - Samarbeidsavtale om areal- og transportutvikling

Innstilling fra fylkesrådmann

1. Bypakke Larvik etableres som et gjensidig forpliktende partnerskap mellom stat, fylke og kommune med fokus på Larvik by som del av Vestfoldbyene og regionby i bybeltet i Vestfold og Telemark.
2. Bypakke Larvik blir en samhandlingsarena for effektiv og målrettet bruk av tilgjengelige økonomiske og personalmessige ressurser hos partene.
3. Bypakke Larvik skal ha som hovedmål å utvikle et framtidsrettet transportsystem med en høy andel gange-, sykkel- og kollektivreiser som legger til rette for et attraktivt bysentrum.
4. Bypakke Larvik skal ivareta nasjonale, regionale og lokale mål om nullvekst i personbiltrafikken
5. Bypakke Larvik organiseres med likeverdig representasjon mellom stat, fylke og kommune, og organiseres med en styringsgruppe, referansegruppe, administrativt råd og sekretariat, samt prosjektgrupper etter behov. Ordfører i Larvik leder styringsgruppa.
6. Fylkeskommunens bidrag til anbefalte tiltak på fylkesveinettet evalueres i forbindelse med det fireårige handlingsprogrammet for fylkesveier.
7. Samarbeidsavtalen vedtas slik den fremkommer som vedlegg til saken, under forutsetning av at de øvrige tre partene også underskriver på avtalen. Fylkesordfører gis myndighet til å underskrive avtalen.

Bakgrunn og saksgang

Larvik kommune har fattet vedtak om å etablere en Bypakke Larvik, og ønsker å inngå en gjensidig, forpliktende samarbeidsavtale med fylkeskommunen, Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet. I første omgang ønskes det å etablere en bypakke uten bompengering. Bypakke Larvik vil ha som hovedmål å utvikle et framtidsrettet transportsystem med en høy andel gange-, sykkel- og kollektivreiser som legger til rette for et attraktivt bysentrum. Samarbeidsavtalen skal godkjennes og underskrives av samtlige parter. Etablering av Bypakke Larvik er en oppfølging av handlingsprogrammet til Regional transportplan for Vestfold.

Saken legges fram for hovedutvalg for samferdsel som innstiller for fylkestinget, fylkestinget fatter vedtak i saken. I hovedutvalg for klima, areal og plan legges saken fram som en referatsak.

Saksopplysninger

I 2017 ble det gjennomført en mulighetsanalyse for samordnet transport i Larvik. Statens vegvesen har ledet arbeidet på vegne av Larvik kommune, Vestfold fylkeskommune, Bane NOR, Kystverket og Larvik havn KF. Denne analysen skulle være grunnlaget for å etablere en bompengefinansiert Bypakke for Larvik. Vanligvis stiller staten krav om å ha gjennomført en konseptvalgutredning (KVU) for å kunne fremme en stortingsproposisjon om bompenger. Larvik fikk dispensasjon for kravet om KVU, og aksept for at mulighetsanalysen ville danne det nødvendige grunnlaget for en bompengesøknad.

Kommunestyret behandlet «Mulighetsanalyse for samordnet transport i Larvik» (KST-sak 277/18), og vedtok å jobbe videre for å få på plass en Bypakke for Larvik. Tiltakene anbefalt i mulighetsanalysen innebar ny bro over Lågen, utbedring av Øyakrysset, samt miljøgate langs fv. 303 over Torstrand eller kort tunnel fra Elveveien til Munken. Et av vedtakspunktene var å se på effekter og konsekvenser bompengene vil kunne ha for handel i sentrum og endringer av transportvaner i og rundt sentrum. En utarbeidet rapport om emnet viser store negative konsekvenser for sentrum og sentrumshandelen ved innføring av en bompengering rundt Larvik by. På bakgrunn av dette, anbefalte kommunedirektøren i en ny kommunestyresak i 2020 at innretningen endres til å arbeide med en Bypakke uten bompengering rundt Larvik by.

Kommunestyret fattet følgende vedtak (KST-154/20):

1. Bypakke Larvik etableres som et gjensidig forpliktende partnerskap mellom stat, fylke og kommune med fokus på Larvik by som del av Vestfoldbyene og regionby i bybeltet i Vestfold og Telemark.
2. Bypakke Larvik avtales i løpet av første halvår 2021, og partene er Larvik kommune, Vestfold og Telemark Fylkeskommune, Statens Vegvesen og Jernbanedirektoratet. Ordfører gis mandat til å forhandle frem avtalen på vegne av Larvik kommune på bakgrunn av innholdet i denne saken.
3. Bypakke Larvik har som hovedmål å utvikle et framtidrettet transportsystem med en høy andel gange-, sykkel- og kollektivreiser som legger til rette for et attraktivt bysentrum. Med framtidrettet menes effektivt, robust og miljøvennlig.
4. Bypakke Larvik skal ivareta nasjonale mål om nullvekst i personbiltrafikken; «I byområdene skal klimagassutslipp, kø, forurensning og støy reduseres gjennom effektiv arealbruk og ved at veksten i persontransporten skal tas med kollektivtransport, sykling og gange», omstilling til lavutslippssamfunnet og reduksjon i klimautslipp.
5. Bypakke Larvik organiseres med likeverdig representasjon mellom stat, fylke og kommune, og organiseres med en styringsgruppe, referansegruppe, administrativt råd og sekretariat, samt prosjektgrupper etter behov. Ordfører leder styringsgruppa.
6. Bypakke Larvik etableres uten bompengering, men med fokus på samordnet og smart bruk av tilgjengelige ressurser hos partene, og etter tilsvarende modell fra sammenlignbare norske byområder.
7. Aktiviteten i Bypakke Larvik vil avhenge av innretningen på Nasjonal Transportplan 2022-2033 og prioriteringer av ressurser hos partene. Det skal lages årlige handlingsplaner og rapporteres på disse i de respektive partenes besluttende organ.

8. Øyakrysset med omgivende vegsystem utredes som egen problemstilling i Bypakke Larvik, med formål å sikre en god og framtidsrettet løsning og god nytte av statlige midler som allerede er avsatt i NTP 2018-2029.
9. Larvik kommune prioriterer politisk og administrativ deltakelse sammen med Sandefjord og Tønsberg i Nettverk for bærekraftige regionbyer i Norge. Nettverket arbeider for bedre rammebetingelser og gode økonomiske ordninger for utvikling av areal- og transportsystemet i regionbyene.

Ved å velge bort finansiering ved en bompengering, vil man ikke i samme omfang kunne gjennomføre infrastrukturtiltakene og løftet i kollektivtilbudet som det var lagt opp til i mulighetsstudien. Innholdet i bypakka vil være avhengig av de enkelte partenes prioriteringer innenfor sine budsjetter og handlingsplaner. Innhold og tiltak i den bypakka som foreslås vil ha først og fremst ha fokus på mindre tiltak som skaper en vridning mot at flere vil velge å gå, sykle eller reise kollektivt. Tiltak som skaper økt attraktivitet og aktivitet i sentrumsområdet vil også være aktuelle.

Øyakrysset er identifisert som den største trafikale utfordringen i Larvik. En utbedring av Øyakrysset er med som et eget prosjekt under Bypakka innenfor rammene i gjeldende NTP, men tiltaket kan bli satt i spill ved behandlingen av ny NTP 2022-33. Statens vegvesen setter nå i gang en mulighetsstudie av ny utforming av Øyakrysset, for å kartlegge omfang og kostnader ved en utbedring. Finansieringen vil måtte skje over statsbudsjettet og eventuelt med tilskudd fra bompenger.

Larvik kommune har foreslått videre tentativ prosess for Bypakke Larvik:

- Utarbeide forslag til Samarbeidsavtale om areal- og transportutvikling i Larvik som alle partene kan enes om. Avtalen signeres av alle partene i løpet av første halvår 2021.
- Etablere et faglig grunnlag for en helhetlig satsing uten bompengering. En revidert og forenklet byutredning, basert på erfaringer fra blant annet Moss og Buskerudbyen, gjennomføres som grunnlag for prioriteringene i Bypakke Larvik i løpet av 2021.
- Valg av løsning for Øyakrysset og tilknyttet veinett velges i samarbeid mellom partene, og prosess igangsettes i 2021 for å sikre realisering av forbedringstiltak med bruk av midler avsatt i Nasjonal Transportplan (NTP) i 2023.
- Arbeidet i Partnerskap for bærekraftig utvikling i regionbyene fortsetter for å utveksle kunnskap og samarbeide aktivt om å komme i posisjon til å påvirke rammebetingelsene for regionbyene som viktige bidragsyttere inn i klimaarbeidet.

Økonomiske, administrative og juridiske konsekvenser.

Avtalen i seg selv innebærer ingen økonomiske forpliktelser. Som en finansiell støtte til oppstart av bypakke-samarbeidet foreslås det at fylkeskommunen bidrar med kr. 250.000 i 2021 innenfor eksisterende budsjett, og at samme sum søkes innarbeidet i budsjett for 2022 (til sammen kr. 500.000). Det forutsettes at Larvik kommune betaler samme sum. I tillegg må det påregnes administrative ressurser til deltakelse i administrativt råd, arbeidsgrupper og prosjekter. Dette vil være av et omfang som ikke anses å gå på bekostning av andre prioriterte oppgaver i fylkeskommunen.

Avtalen er en samarbeidsavtale som vil være bindende for alle parter. Hver av partene kan be om revidering av avtalen. Endring av avtalen krever tilslutning av samtlige parter. En part kan si opp avtalen med ett års varsel dersom ikke avtale inngått med tredjepart er til hinder for dette.

Konsekvenser for fylkets klimamål og FNs bærekraftsmål.

En samordnet areal- og transportutvikling, som legger til rette for mindre biltrafikk og økt bruk av miljøvennlig transportmidler, vil gi mindre utslipp og bygge opp om fylkets klimamål. Et samarbeid om å skape en miljøvennlig, tilgjengelig og attraktiv by vil bygge opp om flere av FNs bærekraftsmål.

Fylkesrådmannens vurdering

Larvik kommune har fattet vedtak om at de ønsker å etablere en bypakke uten bompengering. Dette er endrede premisser enn det som var utgangspunktet da mulighetsstudien for samordnet transport i Larvik ble behandlet. Dette betyr at de sentrale prosjektene som er anbefalt i mulighetsstudien sannsynligvis ikke lar seg realisere i overskuelig fremtid.

Fylkesrådmannen mener likevel det er hensiktsmessig å inngå et gjensidig forpliktende samarbeid mellom kommune, fylkeskommune og stat i å planlegge en miljø- og klimavennlig areal- og transportutvikling i Larvik. Et bypakkesamarbeid vil kunne utvikles over tid, og det kan komme fram løsninger i fellesskap som ikke hver enkelt aktør kan løfte alene.

Fylkeskommunen forplikter seg på å inngå i et samarbeid om å utrede og gjennomføre gode løsninger for areal- og transportutviklingen i Larvik. Forslag om fysiske tiltak på fylkesveinettet vil bli evaluert og prioritert gjennom de ordinære handlingsprogram-prosessene for fylkesveier. Avtalen forplikter ikke fylkeskommunen til en særbehandling av Larvik.

Fylkeskommunen har gode erfaringer med forpliktende samarbeid om bypakker. Det å se prosjekter og tiltak i sammenheng har vist seg gunstig, og sikrer at alle bidragende parter vil trekke i samme retning.

Fylkesrådmannen forventer at Larvik kommune forplikter seg til å jobbe for å innfri nullvekstmålet for personbiltrafikk i byområdet. Bompenger viser seg å være det mest effektive virkemiddelet for å oppnå dette, sammen med en restriktiv parkeringspolitikk og konsentrert arealbruk. Uten bompengeinntekter vil det være begrensede muligheter for å finansiere ulike tiltak som vil legge til rette for et bedre kollektivtilbud og mer attraktive løsninger for gående og syklister. Ettersom kommunestyret i Larvik foreløpig har avvist en bompengering som en del av løsningen i Bypakke Larvik, forventes det at kommunen jobber med andre tiltak som kan sannsynliggjøre at nullvekstmålet kan nås.

Med disse forutsetningene og forventningene, anbefaler fylkesrådmannen at fylkestinget vedtar å inngå en forpliktende samarbeidsavtale om Bypakke Larvik slik den fremkommer av vedlegget til saken. Det forutsettes at Larvik kommune, Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet også skriver under på denne avtalen.

Vedlegg:

Utkast til samarbeidsavtale